

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет управління, економіки та права
Кафедра права**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЮВЕНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»**

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань - 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма – «Право»

Кількість кредитів – 5 – 150 год., із них: аудиторних – 64 год.;
самостійної роботи студента – 86 год.

Форма навчання – денна, заочна (скорочена програма)

Рік підготовки – 3, семестр – 1

Компонент освітньої програми – вибіркова, фахова.

Дні занять – відповідно до розкладу.

Консультації – відповідно до графіка навчального процесу.

Мова викладання – українська.

АНОТАЦІЯ

У сучасній юриспруденції формується новий дослідницький напрямок – правова ювеналістика (наука ювенального права), що виступає як система теоретичних та прикладних знань про традиції, сучасний стан та перспективи правового регулювання суспільних відносин за участю дітей та молоді, про правове забезпечення умов виживання, належного розвитку та соціалізації підростаючого покоління. Перспективними напрямками подальших досліджень у правовій ювеналістиці є правова історія дитинства, порівняльне ювенальне право, порівняльна ювенальна юстиція, ювенально-деліктне право.

Ювенальне право – це комплексна галузь українського права, що є ціннісно орієнтованою системою матеріальних, процесуальних та організаційних правових норм, спрямованих на забезпечення виживання, розвитку та соціалізації дитини, шляхом закріплення особливого статусу дитини як суб'єкта права, встановлення компетенцій інших суб'єктів права, зобов'язаних опікуватися справами дітей, і регулювання відносин, одним із учасників (безпосереднім або через представника) яких є дитина.

Унікальні властивості дитинства (вразливість, енергійність, допитливість, невинність) сьогодні набувають характеру правових цінностей, що закріплено як на міжнародному та регіональному, так і на національному рівні.

Етичною основою ювенального права є низка моральних аксіом, які нерозривно поєднуються з правовими приписами аж до взаємопроникнення, утворюючи систему основоположних принципів ювенального права.

Ювенальне право генетично, телеологічно та історично пов'язане із християнством, як богосиновною релігією, його правовою традицією. Формування ювенального права України тільки відбувається і, як уявляється, звернення до його християнських коренів здатне прискорити цей процес і забезпечити наступність в ювенальному праві.

Ювенальна політика постає як стратегія діяльності суспільства та держави щодо забезпечення відтворення та соціалізації нових людських поколінь, ювенальне право – як відносно самостійна система правових норм, спрямованих на забезпечення виживання, розвитку та захисту прав та інтересів молодого покоління, а ювенальна юстиція (в широкому сенсі цього слова) – як один з інструментів реалізації ювенальної політики, що діє на підставі норм ювенального права.

Навчальна дисципліна «Ювенальне право України» є вибірковою навчальною дисципліною, що належить до циклу спеціальної (фахової) підготовки за освітньою програмою «Право» спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право», яка викладається в 3 семестрі в обсязі 5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Підсумковий контроль – екзамен в 3 семестрі.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Ювенальне право України» є розроблення на основі правових пам'яток, соціальних, ідеальних та формальних джерел сучасного права концепції галузі ювенального права України та вивчення правової ювеналістики, а також вивчення та ефективного правового регулювання всього комплексу суспільних відносин, суб'єктами яких є неповнолітні.

В результаті набуті студентом знання будуть необхідні для майбутньої нормотворчої, правоохоронної, експертно-консультаційної, науково-дослідної, педагогічної та правозахисної діяльності з усіх питань, що стосуються правового становища неповнолітніх.

Визначена мета зумовила постановку та вирішення таких завдань:

- з'ясувати необхідність та доцільність започаткування нового напрямку наукових юридичних досліджень в Україні – правової ювеналістики, критерії її формування, методологічні засади, сучасний стан та рівень розвитку ювенально-правових досліджень;
- виявити та систематизувати концептуальні ідеї та доктрини ювенального права від їх витоків до сьогодення;
- проаналізувати історичні витoki ювенально-правового регулювання в Україні, визначити етапи формування ювенального права і вирішити питання про наявність або відсутність національної ювенально-правової традиції;
- виробити критерії розмежування ювенального права з іншими галузями українського права, виявити характерні ознаки ювенального права, проаналізувати його систему та визначити місце в системі публічно-правових та приватно-правових спільностей;
- охарактеризувати місце ювенального права в системі соціального регулювання, його ціннісний вимір, моральні та релігійні засади, співвідношення з ювенальною політикою;
- виявити та систематизувати принципи ювенального права України;
- надати характеристику функцій ювенального права та ювенальноправових відносин;
- уточнити загальнотеоретичну характеристику правового статусу дитини в Україні, його структуру та змістовне наповнення, роль дитини у правовому житті сучасного українського суспільства.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання, є лекції та практичні заняття. В межах робочого часу науково педагогічний працівник може проводити консультації для здобувачів вищої освіти.

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту та лекції у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.

Лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту дозволяє привернути увагу здобувачів вищої освіти до найбільш важливих питань теми лекції, винести на обговорення дискусійні питання та визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу здобувачами вищої освіти.

Лекція у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв – це візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядаються за допомогою мультимедійних технічних засобів. Ці дві форми лекцій можуть бути поєднані.

При проведенні практичних занять передбачене виконання практичних робіт у формі вирішення ситуативних завдань (кейсів) і тестів, проведення ділової гри, заслуховування усних відповідей, доповідей, а також рефератів та демонстрація презентацій, які підготовлені як індивідуальні завдання за темою самостійного вивчення дисципліни.

Здобувачі вищої освіти працюють з друкованим чи надісланим їм в електронній формі інформативним матеріалом, або з інформацією в мережі Інтернет.

Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати наукові дослідження шляхом написання та опублікування наукових статей, тез доповідей на конференціях, круглих столах та наукових семінарах.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Вивчення навчальної дисципліни передбачає роботу в колективі. Здобувачі вищої освіти під час лекційних занять ведуть конспект з відповідної теми. Під час заняття або ж в кінці лектор ставить питання, веде діалог з аудиторією для кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

Лекції і практичні заняття можуть проводитися з використанням сервісу ZOOM.US. Також науково педагогічний працівник і здобувач вищої освіти можуть спілкуватись через електронну пошту, Viber, Telegram, інші доступні засоби комунікації. В разі потреби може використовуватись Форум як форма спілкування науково педагогічного працівника і здобувача вищої освіти у дистанційному (віддаленому) навчанні. Кожний форум присвячений будь-якій проблемі або темі. Модератор форуму (мережевий викладач) реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної та доброзичливої критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки на консультації в науково педагогічного працівника. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності.

Після вивчення навчальної дисципліни студент здобуває такі компетентності:

Загальні (ЗК відповідно до освітньої програми «Право»):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) (СК відповідно до освітньої програми «Право»):

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві

СК3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право, земельне право.

СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Ювенальне право України» здобувачі освіти повинні засвоїти такі **програмні результати навчання (ПРН відповідно до освітньої програми «Право»):**

ПРН1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки задалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

ПРН19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

ПРН20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Ювенальне право України» здійснюється у одному семестрі і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену у терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного, практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр та набуття певних компетентностей, що проводиться як контрольний захід. Загальна оцінка за екзамен визначається як сума поточного контролю (до 50 балів) та відповідей на питання екзаменаційного білету або тестового завдання (до 50 балів).

Екзаменаційні білети з дисципліни «Ювенальне право України» містять 3 теоретичні питання, що включають матеріал навчальної програми, яка використовується в процесі навчання.

Здобувач вищої освіти на іспиті отримує білет, на якому є пронумеровані питання, та чисті аркуші паперу. Іспит відбувається в письмово-усній формі.

У процесі усного опитування, науково педагогічний працівник зобов'язаний спершу вислухати повну відповідь здобувача вищої освіти (не залежно від того, чи вона є правильною) і лише потім задавати уточнюючі, додаткові запитання. Обов'язково наголошується на неправильних фрагментах відповіді, на суті помилок.

Можливе проведення семестрового екзамену здійснюється у формі тестування в системі Moodle.

Критерії оцінювання знань студентів визначені у **Положенні про критерії оцінювання ЛНУП**.

За рішенням засідання кафедри здобувач вищої освіти може бути додатково оцінений за участь у наукових конференціях, підготовку наукових публікацій, участь у Всеукраїнських конкурсах наукових студентських робіт, Всеукраїнських олімпіадах за спеціальністю, виконання досліджень тощо.

Оприлюднення результатів іспиту проводиться публічно.

Політика оцінювання – передбачає дотримання принципів доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Академічна доброчесність - дотримання Положення про академічну доброчесність у ЛНУП».

Доступний за посиланням:

<http://lnau.edu.ua/lnau/index.php/uk/navchchas/zagalpolog.html>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Теорія ювенального права

Поняття та ознаки ювенального права України. Система ювенального права України. Поняття загальної, особливої та спеціальної частин галузі ювенального права. Види правових норм галузі ювенального права. Характеристика спеціалізованих правових норм галузі ювенального права. Інститути та субінститути галузі ювенального права. Функції ювенального права. Принципи ювенального права України.

Тема 2: Булінг у середовищі неповнолітніх

Поняття мобінгу та булінгу. Загальна характеристика булінгу: умови виникнення булінгу; ознаки булінгу; типи агресії, які характерні для боулінгу. Форми прояву боулінгу. Види учасників булінгового процесу. Типологія булінгу. Основні риси процесу булінгу та

наслідки для учасників процесу булінгу. Види допомоги та профілактика при булінгу. Правовий механізм протидії булінгу. Міжнародний досвід розвитку боулінгу.

Тема 3: Основні елементи правового статусу дитини

Поняття правового статусу неповнолітнього та його структура . Класифікація правового статусу дитини. Характеристика окремих видів прав дитини. Фізичні права дитини. Особисті права дитини. Соціальні та економічні права дитини. Політичні права дитини. Культурні права дитини. Обов'язки дитини як вид ювенального статусу дитини: загальнотеоретична характеристика.

Тема 4: Правове регулювання проти дітей від домашнього насильства

Визначення поняття, форми прояву та ознаки домашнього насильства. Насильство щодо дітей: поняття, види та зміст проблеми. Права постраждалої дитини та наслідки жорстокого поводження з дітьми. Міжнародно-правові документи та законодавство України протидії домашньому насильству. Спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству. Кримінальна відповідальність за домашнє насильство. Практичні засоби протидії домашньому насильству.

Тема 5: Деякі правові аспекти правового статусу дитини

Загальна характеристика правового статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. Механізм надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. Правовий статус дитини, яка є внутрішньо переміщеною особою, механізм надання статусу дитини, яка є внутрішньо переміщеною особою. Правове регулювання захисту персональної інформації дитини.

Тема 6. Відповідальність в ювенальному праві

Ювенальна кримінальна політика. Принципи кримінального ювенального права України. Види кримінальних покарань для неповнолітніх за КК України. Примусові заходи виховного характеру за КК України. Особливості провадження у справа про злочини неповнолітніх. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

I. Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-41. Ст. 356.
3. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. Ст.135.
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. ст. 131.
5. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11 липня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. №3-4. ст. 21.
6. Кримінально-процесуальний кодекс України (станом на 1 лютого 2004 р.). Харків: Одіссей, 2004. 269 с.
7. Про молодіжні та дитячі громадські організації: Закон України від 1 грудня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 1. Ст.2.

8. Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх: Закон України від 24 січня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 6. Ст. 35.
9. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей: Закон України від 2 червня 2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 26. ст.354.
10. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №36. ст. 142.
11. Про попередження насильства у сім'ї: Закон України від 15 листопада 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 10. ст.70.
12. Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення на певний строк: Закон України від 10 липня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №6. ст. 39.
13. Про соціальну роботу з дітьми та молоддю: Закон України від 21 червня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 42. ст.213.

II Основна

1. Крестовська Н.М. Ювенальне право України: історико-теоретичне дослідження : монографія / Н.М. Крестовська. О. : Фенікс, 2020. 328 с.
2. Крестовська Н.М. Ювенальна юстиція : навч. посібник/ А.І. Гусев, Ю.Б. Костова, Н.М. Крестовська, Т.Є. Семікоп, В.І. Шмеріга, І.Г. Терещенко ; за ред. Крестовської Н.М. О. :ОЮІ ХНУВС, 2019. – 243с.
3. Бурдін В. М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні : монографія / В. М. Бурдін. К. : Атіка, 2020. – 240 с.
4. Волинець Л. С. Права дитини в Україні: проблеми та перспективи / Л. С. Волинець. К. : Логос, 2020. – 75 с.
5. Беца О. Зарубіжний досвід застосування пробації в зарубіжній ювенальній юстиції. Відновне правосуддя в Україні. 2021. № 1-2. С. 134-146.
6. Вінгловська О. Сучасний рівень додержання міжнародних стандартів прав дитини в законодавстві України . Український часопис прав людини. 2020. № 2. С. 40-50.
7. Крестовська Н. М. Становлення ювенального права в Україні. *Юридичний вісник*. Одеса, 2021. № 3. С. 100—104.
8. Король А. Причини та наслідки явища боулінгу. Відновне правосуддя в Україні. 2021. № 1–2 (13). С. 84–93.
9. Демиденко К. Є. Шляхи імплементації міжнародних стандартів стосовно дитини до національного законодавства. *Юридична наука*. 2021. № 3. С. 29–35.
10. Моткова О. Право на життя у рішеннях Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини. *Вісник Конституційного Суду України*. 2021. № 1. С. 49–59.

III Інформаційні ресурси

Бібліотечно-інформаційні ресурси - [книжковий фонд](#) читального залу Львівського НУП (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1), Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника НАН України (вул. Стефаника, 2).

Електронні інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України – www.rada.gov.ua.
2. Офіційний сайт Верховного Суду України – <http://www.scourt.gov.ua/>.
3. Головне управління юстиції у Львівській області - obljustlviv.gov.ua
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського -<http://www.nbuv.gov.ua>